

N:o 46.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1896, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 5 § i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

Andra Kammaren har till lagutskottet hänvisat en af herr *P. G. Petersson* i Brystorp inom nämnda kammare afgifven motion, n:o 67, så lydande:

»I 5 § af kongl. förordningen om landsting af den 21 mars 1862 är föreskrifvet, att de i § 3 af samma förordning omnämnde valmän jemte ett lika antal suppleanter utses bland dem, som å kommunalstämma röst-rätt ega, efter der gällande allmän röstgrund, sålunda:

att en kommun med 1,000 invånare eller derunder utser	1 valman,
med öfver 1,000 till och med 3,000 invånare	2 valmän,
» » 3,000 » » » 6,000 »	3 »
» » 6,000 » » » 9,000 »	4 »

o. s. v. efter samma beräkningsgrund för öfverskjutande folkmängd.

Häraf följer, att en kommun med 3,001 invånare väljer lika många valmän som de, hvilkas folkmängd uppgår till 6,000, ett förhållande, öfver hvilket rätt ofta klagomål försports från de större kommunerna. Om än vid landstingsförordningens tillkomst en dylik proportion mellan väljande och valmän kunde anses göra till fyllest, hafva emellertid, särdeles genom riksdagsordningen af år 1866, nya uppgifter af så stor betydelse tillkommit landstingen, att, enligt min uppfattning, en ändring i valsätten häraf är fullt motiverad. I riksdagsordningen föreskrifves nemligen, att landstingen

skola utse ledamöter till Riksdagens Första Kammare, och för ett tillfredsställande fullgörande af denna magtpåliggande uppgift lär det icke vara utan betydelse, om antalet valmän för landstingsmäns väljande är allt för inskränkt.

I de valkretsar, inom hvilka val af ledamöter till Riksdagens Andra Kammare förrättas medelst elektor, utses för hvarje kommun en elektor och derutöfver efter folkmängden en för hvarje fullt tal af ett tusen. Samma förhållande synes mig äfven böra tillämpas vid utseende af valmän för val af landstingsmän, såsom medgifvande både en rättvisare fördelning af inflytandet på dessa val mellan kommuner med skiljaktig folkmängd liksom äfven egnadt att gifva större säkerhet för ett godt val af landstingens ledamöter.

Af ofvan anförda skäl får jag hemställa, det Riksdagen behagade besluta, att § 5 i kongl. förordningen om landsting skall erhålla följande ändrade lydelse:

att en kommun med 1,000 invånare eller derunder utser 1 valman,
med öfver 1,000 till och med 2,000 invånare..... 2 valmän,
o. s. v. efter folkmängden en valman för hvarje fullt tal af ett tusen.»

Utskottet anser sig icke kunna tillstyrka den i föreliggande motion föreslagna lagändring. Densamma skulle nemligen för de flesta landstingsområden verka en förskjutning af kommunernas inbördes magtställning i fråga om inflytandet på landstingsmannaval, och denna förskjutning skulle derjemte ske i afgjord rigtning af fördel för de större kommunerna till de mindres förfång. Antaget t. ex. att ett tingslag består af sju kommuner, af hvilka den ena har en folkmängd af 14,000 personer och de öfriga sex hvardera hafva mellan 2,000 och 3,000 invånare. Enligt nu gällande bestämmelser eger den större kommunen att utse sex och hvardera af de öfriga två valmän för tillsättande af landstingsmän, d. v. s. att de mindre kommunerna tillsammans representera en majoritet vid valet af landstingsmän utaf sex röster. Med tillämpning af det i motionen föreslagna stadgandet komme den större kommunen att utse fjorton och hvardera af de mindre tvenne valmän, hvilket vore detsamma, som att den större kommunen ensam, med två rösters majoritet, skulle kunna bestämma utgången af landstingsmannavalet. Den af motionären åberopade bestäm-

melsen i riksdagsordningen tillgodoser de mindre kommunernas rätt i förhållande till de större genom stadgandet, att en hvar kommun utan afseende å invånareantalet har att utse en elektor, under det att endast de öfriga elektorernas antal bestämmes i förhållande till folkmängden i de olika kommunerna. Nu gällande bestämmelse om landstingsmannaval kommer till samma mål, men på ett annat sätt.

Ett större invånareantal inom en kommun bör nemligen ej ovilkorligen betinga ett i samma proportion som invånareantalet växande inflytande på landstingets sammansättning. Ty förutom det, att samtliga kommunernas intressen böra, så vidt ske kan, vara i landstinget representerade, är det äfven af vigt, att landstingets ekonomiska beskattningsrätt utöfvas af personer, som ega förtroende hos dem, som i detta hänseende mest bidraga till ifrågavarande utgifter. Det kan emellertid inträffa, att en kommuns större folkmängd uteslutande beror på tillvaron inom kommunen af industriella anläggningar af storartadt omfång, hvilka för sin verksamhet kräfva stora arbetareskaror, och det kan, enligt utskottets åsigt, icke anses billigt, att denna kommun, som måhända lemnar endast obetydligt högre bidrag till landstingsskatten än hvar och en af öfriga mindre kommuner, på grund af sitt större invånareantal skall komma att utöfva ett förherskande inflytande på sammansättningen af den representation, som eger att bestämma såväl grunden för landstingsskattens utgörande som storleken af densamma.

Af samma anledning vore det äfven mindre lämpligt att, genom bifall till motionärens förslag, förskaffa de folkrikare kommunerna ökad inflytande på valen till Första Kammaren.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

att herr Peterssons ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 mars 1896.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.